

На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О УПРАВЉАЊУ ПРОТОКОМ ВАЗДУШНОГ
САОБРАЋАЈА**

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овим правилником се утврђују захтјеви за управљање протоком ваздушног саобраћаја (у даљем тексту: АТФМ) у циљу оптимизације расположивих капацитета Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (у даљем тексту: ЕАТМН) и побољшања процеса АТФМ.
- (2) Овај правилник се примјењује у оквиру ваздушног простора из члана 1. став (4) Правилника о организацији и коришћењу ваздушног простора у Јединственом европском небу ("Службени гласник БиХ", број 86/23), и то на:
 - а) све летове који се намјеравају обављати или се обављају као општи ваздушни саобраћај и у складу са правилима инструменталног летења (у даљем тексту: IFR), у цјелини или дјелимично;
 - б) све фазе лета које се односе на летове из тачке а) овог става и на управљање ваздушним саобраћајем.
- (3) Овај правилник се примјењује на сљедеће учеснике или заступнике који поступају у њихово име, а који су укључени у АТФМ процесе:
 - а) операторе ваздухоплова;
 - б) јединице за пружање услуга у ваздушном саобраћају (у даљем тексту: АТS јединице), укључујући АТS пријавне бирое и аеродромске контроле ваздушног саобраћаја;
 - ц) услуге ваздухопловног информисања;
 - д) субјекте укључене у управљање ваздушним простором;
 - е) управно тијело аеродрома;
 - ф) централну јединицу за АТФМ;
 - г) пружаоца услуга АТФМ;
 - х) локалне АТФМ јединице;
 - и) координаторе слотова на координисаним аеродромима.
- (4) Овим правилником преузимају се одредбе:
 - а) Уредбе Комисије (ЕУ) број 255/2010 од 25. марта 2010. године о утврђивању заједничких правила о управљању протоком ваздушног саобраћаја;
 - б) Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) број 923/2012 од 26. септембра 2012. године о успостављању заједничких правила летења и оперативних одредаба у вези са услугама и поступцима у ваздушној пловидби и о измјени Спроведбене уредбе (ЕУ) број 1035/2011 и уредби (ЕЗ) бр. 1265/2007, (ЕЗ) бр. 1794/2006, (ЕЗ) бр. 730/2006, (ЕЗ) бр. 1033/2006 и (ЕУ) бр. 255/2010;
 - ц) Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1006 од 22. јуна 2016. године о измјени Уредбе (ЕУ) бр. 255/2010 у вези са одредбама ИСАО из члана 3. став (1);

- д) Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 2017/2159 од 20. новембра 2017. године о измјени Уредбе (ЕУ) бр. 255/2010 у погледу одређених упућивања на одредбе ИСАО.
- (5) Навођење одредаба уредби из става (4) овог члана врши се искључиво у сврху праћења и информисања о преузимању правне тековине Европске уније у законодавство Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Дефиниције)

За потребе овог правилника користе се дефиниције из члана 2. Правилника о успостављању оквира за стварање Јединственог европског неба ("Службени гласник БиХ", број 40/20), члана 3. Правилника о заједничким правилима о додјели слотова и усклађивање редова летења на аеродромима ("Службени гласник БиХ", број 25/24) и сљедеће дефиниције:

- а) **Мјере управљања протоком ваздушног саобраћаја - АТФМ мјере** (Air Traffic Flow Management (ATFM) measures): означавају поступке предузете у циљу управљања протоком ваздушног саобраћаја и управљања капацитетом;
- б) **Оператор** (Operator): означава лице, организацију или предузеће које учествује или које намјерава да учествује у обављању ваздушног саобраћаја;
- ц) **IFR** (IFR): ознака која се употребљава за означавање правила инструменталног летења;
- д) **Пријавни биро пружаоца услуга у ваздушном саобраћају (ATS)** (Air Traffic Services (ATS) reporting office): означава ATS јединицу успостављену у циљу примања извјештаја који се тичу ATS и планова лета поднијетих прије првог издавања одобрења контроле ваздушног саобраћаја;
- е) **Локална јединица за управљање протоком ваздушног саобраћаја, локална АТФМ јединица** (Local Air Traffic Flow Management (ATFM) Unit): означава субјект за управљање протоком ваздушног саобраћаја који обавља дјелатност у име једног или више других субјеката за управљање протоком ваздушног саобраћаја као посредник између централне јединице за АТФМ и ATS јединице или групе таквих јединица, а у саставу је пружаоца услуга АТФМ;
- ф) **Критични догађај** (Critical event): означава неуобичајену ситуацију или кризу која укључује значајан губитак капацитета ЕАТМН или значајну неравнотежу између ЕАТМН капацитета и саобраћајних захтјева или значајну грешку у протоку информација у једном или више дијелова ЕАТМН;
- г) **Одлазни слот управљања протоком ваздушног саобраћаја (АТФМ)** (Air Traffic Flow Management (ATFM) departure slot): означава израчунато вријеме полијетања додијељено од стране централне јединице за АТФМ са временском толеранцијом којом управља локална ATS јединица;
- х) **Рутна и саобраћајна оријентација** (Route and traffic orientation): означава политике и процедуре за коришћење рута од стране ваздухоплова;
- и) **Вишеструки план лета** (Multiple flight plan): означава постојање више од једног плана лета за исти намјеравани лет између два аеродрома;
- ј) **Конфигурација сектора јединице за пружање услуга у ваздушном саобраћају (ATS)** (Air Traffic Service (ATS) Unit sector configuration): означава четвородимензионални опис сектора или групе сектора ваздушног простора јединице ATS који се употребљава трајно или привремено;
- к) **Вријеме вожења на аеродрому** (Aerodrome taxi time): означава унапријед одређено вријеме од почетка вожења до полијетања, изражено у минутима, које важи током нормалног рада аеродрома;
- л) **Ажурирана позиција у лету** (Updated flight position): означава позицију ваздухоплова ажурирану уз помоћ надзорних података, података из плана лета или извјештаја о позицији;
- м) **Одобрење контроле ваздушног саобраћаја** (Air Traffic Control clearance): означава одобрење одређеном ваздухоплову да настави пут под условима одређеним од стране јединице контроле ваздушног саобраћаја;
- н) **Обустава плана лета** (Flight plan suspension): означава поступак који покреће субјект који врши АТФМ како би се обезбиједило да је оператор обавио измјену плана лета прије извршења лета;
- о) **Услуга ваздушног превоза** (Air service): означава лет или низ летова ради превоза путника, робе или поште уз плаћање накнаде или закупнине;
- п) **Оперативни дневник** (Operational log): означава дневник АТФМ система, претворен у базу података која омогућава брзу претрагу АТФМ података;
- с) **Пружалац услуга АТФМ** (Provider of Air Traffic Flow Management) је пружалац услуга управљања протоком ваздушног саобраћаја сертификован у складу са Правилником о утврђивању општих и посебних захтјева за пружаоце услуга управљања ваздушним саобраћајем, услуга у ваздушној пловидби и других мрежних функција за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", бр. 10/23 и 78/23);
- т) **Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине - ВНДСА** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHNSA): Надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине (National Aviation Authority)/Државни надзорни орган Босне и Херцеговине (National Supervisory Authority)/Надлежни орган (Competent Authority) у чијој су надлежности управни, стручни и надзорни послови из области ваздушног саобраћаја у Босни и Херцеговини.

Члан 3.

(Оквир управљања протоком ваздушног саобраћаја)

- (1) Планирање, координација и извршење АТФМ мјера које обављају учесници из члана 1. став (3) овог правилника су усклађени са захтјевима ИСАО стандарда наведеним у Анексу овог правилника.
- (2) АТФМ се руководи сљедећим принципима:
 - а) АТФМ мјере:
 - 1) спречавају прекомјерне захтјеве у ваздушном саобраћају у односу на декларисани капацитет контроле ваздушног саобраћаја (АТЦ) у секторима и на аеродромима;
 - 2) користе ЕАТМН капацитете у највећој могућој мјери да би се оптимизовала

- ефикасност EATMN, а негативни ефекти на операторе смањили на минимум;
- 3) оптимизују EATMN капацитет који је омогућен кроз развој и примјену мјера за унапређење капацитета од стране ATS јединица;
 - 4) подржавају управљање критичним догађајима;
- б) локалне јединице за ATFM и централна јединица за ATFM сматрају се дијелом ATFM функције.
- (3) При додјели ATFM слотова за полијетање, летовима се даје приоритет у складу са њиховим планираним редослиједом уласка на локацију на којој се примјењују ATFM мјере, осим ако посебне околности не захтијевају примјену других правила приоритета која су званично договорена и од користи за EATMN.
 - (4) Став (3) овог члана може се примјенити на летове који не могу прихватити могућност преусмјеравања у циљу избјегавања или растерећења оптерећених области, узимајући у обзир локацију и димензије оптерећених области.

Члан 4.

(Опште обавезе пружаоца услуга ATFM)

- (1) Пружалац услуга ATFM обезбјеђује да је ATFM функција доступна учесницима из члана 1. став (3) овог правилника 24 часа дневно.
- (2) Дефинисање и примјена ATFM мјера су усклађени са захтјевима безбједности (security) и одбране Босне и Херцеговине како би се обезбиједила ефикасност у планирању, додјели и употреби ваздушног простора на корист свих учесника из члана 1. став (3) овог правилника.
- (3) Како би се оптимизовала употреба ваздушног простора, успостављају се досљедне процедуре за сарадњу између учесника укључених у ATFM функцију, ATS јединица и субјеката укључених у управљање ваздушним простором.
- (4) Пружалац услуга у ваздушној пловидби израђује заједнички референтни документ који садржи политике, поступке и описе рутне и саобраћајне оријентације. Када је примјењиво, објављивање доступности рута у зборницима ваздухопловних информација је у потпуности усклађено са заједничким референтним документом.
- (5) Заједнички поступци за захтијевање изузећа од ATFM слотова за полијетање се израђују у складу са захтјевима ИСАО стандарда наведеним у Анексу овог правилника. Ови поступци се усклађују са централном јединицом за ATFM и објављују у зборницима ваздухопловних информација.

Члан 5.

(Обавезе пружаоца услуга ATFM према централној јединици за ATFM)

- Пружалац услуга ATFM обезбјеђује да централна јединица за ATFM:
- а) оптимизује укупне ефекте учинка на EATMN кроз планирање, координацију и примјену ATFM мјера;
 - б) обавља консултације са операторима у вези са дефинисањем ATFM мјера;
 - ц) обезбјеђује ефективно примјену ATFM мјера заједно са локалним ATFM јединицама;
 - д) у координацији са локалним ATFM јединицама, одређује алтернативна преусмјеравања ради избјегавања или растерећења оптерећених области,

узимајући у обзир укупне ефекте учинка на EATMN;

- е) нуди преусмјеравање за оне летове који би оптимизовали ефекат из тачке д) овог члана;
- ф) благовремено пружа информације операторима и ATS јединицама о ATFM, укључујући:
 - 1) планиране ATFM мјере,
 - 2) утицај ATFM мјера на вријеме полијетања и профил лета појединачних летова;
- г) прати догађаје у вези са недостајућим плановима лета и вишеструко поднијетим плановима лета;
- х) обуставља план лета када, узимајући у обзир временску толеранцију, додијелени ATFM слот за полијетање не може да се испуни, а није познато ново предвиђено вријеме почетка вожења ваздухоплова;
- и) прати број изузећа која су одобрена у складу са чланом 4. став (5) овог правилника.

Члан 6.

(Опште обавезе ATS јединица)

- (1) Када се ATFM мјера мора примјенити, ATS јединице се преко локалне ATFM јединице усклађују са централном јединицом за ATFM како би се обезбиједило да се при избору мјера уважава оптимизација укупних ефеката учинка на EATMN.
- (2) Када је потребно, ATS пријавни бирои олакшавају размјену информација између пилота или оператора и локалне или централне јединице за ATFM.
- (3) ATS јединице обезбјеђују да се ATFM мјере примјењене на аеродромима координишу са одговарајућим управним тијелима аеродрома, како би се обезбиједила ефикасност у планирању и коришћењу аеродрома у корист свих учесника из члана 1. став (3) овог правилника.
- (4) ATS јединице преко локалне ATFM јединице обавјештавају централну јединицу за ATFM о свим догађајима који могу имати утицаја на капацитет контроле ваздушног саобраћаја или на захтјеве ваздушног саобраћаја.
- (5) ATS јединице достављају централној јединици за ATFM сљедеће податке и њихова накондна ажурирања, благовремено и обезбјеђујући њихов квалитет:
 - а) расположивост ваздушног простора и структура рута;
 - б) конфигурације и активације сектора ATS јединица;
 - ц) времена вожења на аеродрому;
 - д) капацитете сектора контроле ваздушног саобраћаја и аеродрома;
 - е) расположивост рута, укључујући расположивост постигнуту примјеном флексибилног коришћења ваздушног простора, у складу са Правилником о утврђивању правила за флексибилно коришћење ваздушног простора ("Службени гласник БиХ", број 88/23);
 - ф) ажуриране позиције у лету;
 - г) одступања од планова лета;
 - х) расположивост ваздушног простора, укључујући расположивост постигнуту примјеном флексибилног коришћења ваздушног простора, у складу са Правилником о утврђивању правила за флексибилно коришћење ваздушног простора;
 - и) стварна времена полијетања.
- (6) Подаци из става (5) овог члана су доступни учесницима из члана 1. став (3) овог правилника и достављају се

централној јединици за АТФМ и просљеђују се од ње, без накнаде.

- (7) АТS јединица на аеродрому полијетања обезбјеђује:
- а) кад лет подлијеже АТФМ слоту за полијетање, да се тај слот укључује као дио одобрења контроле ваздушног саобраћаја;
 - б) да се летови придржавају АТФМ слотова за полијетање;
 - ц) да се летовима, који се не придржавају својих очекиваних времена почетка вожења, узимајући у обзир успостављено вријеме толеранције, не издаје одобрење за полијетање;
 - д) да се летовима, чији су планови лета одбијени или обустављени, не издаје одобрење за полијетање.

Члан 7.

(Опште обавезе оператора)

- (1) Сваки намјеравани лет мора да буде обухваћен јединственим планом лета. Достављени план лета исправно одражава намјеравани профил лета.
- (2) Све одговарајуће АТФМ мјере и њихове измјене су уграђене у планирани лет и саопштавају се пилоту.
- (3) При полијетању са аеродрома који не подлијеже АТФМ слоту за полијетање, оператори су одговорни за придржавање очекиваног времена почетка вожења, узимајући у обзир временску толеранцију, у складу са захтјевима ИСАО стандарда наведеним у Анексу овог правилника.
- (4) У случају да је план лета обустављен у складу са чланом 5. став (1) тачка (х) овог правилника, предметни оператор је дужан да обезбиједи ажурирање или отказивање плана лета.

Члан 8.

(Опште обавезе управног тијела аеродрома)

Управна тијела аеродрома обавјештавају централну јединицу за АТФМ директно или посредством локалне АТФМ јединице или АТS јединице, или комбиновано, о свим догађајима који могу да утичу на капацитет контроле ваздушног саобраћаја или захтјеве ваздушног саобраћаја. Ова тијела информишу локалну АТФМ јединицу и АТS јединице ако је обавјештавање извршено директно.

Члан 9.

(Усклађеност између планова лета и аеродромских слотова)

- (1) Пружалац услуга АТФМ обезбјеђује да централна јединица за АТФМ или локална АТФМ јединица прије обављања лета, на захтјев аеродромског координатора слотова или управног тијела координисаног аеродрома, достави прихваћени план лета за лет који се изводи са тог аеродрома. Аеродромски координатор слотова или управно тијело координисаног аеродрома обезбјеђују приступ прихваћеним плановима лета које је доставила централна јединица за АТФМ или локалне АТФМ јединице.
- (2) Прије лета, оператори достављају аеродромима полијетања и слијетања неопходне информације како би се омогућило повезивање ознаке лета, која је садржана у плану лета, и ознаке лета која је пријављена за одговарајући аеродромски слот.
- (3) Сваки оператор, управно тијело аеродрома и АТS јединица имају право да пријаве аеродромском координатору слотова о учесталом извођењу услуга ваздушног превоза у временима која се значајно разликују од додијељених аеродромских слотова, или уз употребу слотова на начин који се битно разликује од оног који је наведен у вријеме додјеливања, уколико то

доводи у питање операције аеродрома или ваздушног саобраћаја.

- (4) Пружалац услуга АТФМ обезбјеђује да централна јединица за АТФМ пријави аеродромском координатору слотова о учесталом извођењу услуга ваздушног превоза у временима која се значајно разликују од додијељених аеродромских слотова, или уз употребу слотова на начин који се битно разликује од оног који је наведен у вријеме додјеливања, уколико то доводи у питање рад АТФМ.

Члан 10.

(Обавезе у вези са критичним догађајима)

- (1) Пружалац услуга АТФМ обезбјеђује да централна јединица за АТФМ успостави и објави АТФМ поступке за рад у случају критичних догађаја, како би се поремећај у ЕАТМN свео на најмању могућу мјеру.
- (2) Током припрема за критичне догађаје, АТS јединице и управна тијела аеродрома усклађују важност и садржај поступака за ванредне ситуације са операторима погођеним критичним догађајима, укључујући свако прилагођавање правилима приоритета. Поступци за ванредне ситуације обухватају:
 - а) организационе споразуме и споразуме координације;
 - б) АТФМ мјере за управљање приступом угроженим областима ради спречавања прекомјерних саобраћајних захтјева у односу на декларисани капацитет читавог ваздушног простора, његовог дијела или одређеног аеродрома;
 - ц) околности, услове и поступке за примјену правила приоритета за летове, поштујући основне интересе безбједности и одбрамбене политике Босне и Херцеговине;
 - д) поступке за враћање у пређашње стање.

Члан 11.

(Праћење усклађености са АТФМ мјерама)

- (1) Пружалац услуга АТФМ обезбјеђује да АТS јединице на аеродромима полијетања, на којима усклађеност одлазног саобраћаја са АТФМ слотовима за полијетање износи 80% годишње или мање, достављају одговарајуће информације о неусклађености и предузетим радњама како би се обезбиједила усклађеност са АТФМ слотовима за полијетање. Предузете радње морају да буду наведене у извјештају који дотични пружалац услуга АТФМ подноси ВНДСА.
- (2) АТS јединица на одређеном аеродрому обезбјеђује релевантне информације о сваком неуважавању одбијања или обуставе плана лета на том аеродрому, као и предузетим радњама да се уважавање обезбиједи. Предузете радње су наведене у извјештају који пружалац услуга АТФМ подноси ВНДСА.
- (3) ВНДСА обезбјеђује да:
 - а) централна јединица за АТФМ упозори пружаоца услуга АТФМ који одобрава изузећа код више од 0,6% годишњих полијетања у Босни и Херцеговини;
 - б) када је пружалац услуга АТФМ упозорен сходно тачки а) овог става, он израђује извјештај са детаљима одобрених изузећа који подноси ВНДСА.
- (4) Пружалац услуга АТФМ обезбјеђује да у случају неусклађености са АТФМ мјерама, које произилазе из примјене члана 5. тачка г) овог правилника, централна

- јединица за ATFM обавјештава дотичног оператора о таквој неусклађености.
- (5) Оператори подносе извјештај централној јединици за ATFM за сваку неусклађеност са ATFM мјерама, наводећи детаље околности које су довеле до недостајућег плана лета или вишеструких планова лета, као и предузете радње како би се таква неусклађеност исправила.
- (6) Пружалац услуга ATFM обезбјеђује да централна јединица за ATFM израђује годишњи извјештај са детаљима о недостајућим плановима лета или поднијетим вишеструким плановима лета, те да извјештај достави ВНДСА.
- (7) ВНДСА спроводи годишњи преглед придржавања ATFM мјерама како би се обезбиједило да учесници из члана 1. став (3) овог правилника побољшавају ниво придржавања тим мјерама.

Члан 12.

(Процјена учинка)

- (1) Приликом примјене члана 11. овог правилника, пружалац услуга ATFM обезбјеђује да централна јединица за ATFM израђује годишње извјештаје о квалитету ATFM, који обухватају детаље о:
- узроцима ATFM мјера;
 - утицају ATFM мјера;
 - придржавању ATFM мјерама;
 - доприносу учесника из члана 1. став (3) овог правилника оптимизацији укупног утицаја на мрежу.
- (2) Пружалац услуга ATFM обезбјеђује да централна јединица за ATFM успостави и одржава архиву ATFM података из члана 6. став (5) овог правилника, планова лета, оперативних дневника и одговарајућих повезаних података.
- (3) Подаци из става (2) овог члана се чувају двије године од њиховог подношења и стављају се на располагање ВНДСА, пружаоцу услуга ATFM, ATS јединицама и операторима.
- (4) Подаци из става (2) овог члана стављају се на располагање аеродромским координаторима и операторима аеродрома, као помоћ у њиховој редовној процјени декларисаног капацитета.

Члан 13.

(Захтјеви из безбједности ваздушне пловидбе)

Пружалац услуга ATFM обезбјеђује да се спроводи процјена безбједности ваздушне пловидбе, укључујући идентификацију опасности, процјену и ублажавање ризика, прије увођења било каквих значајних промјена у ATFM системе и поступке, укључујући процјену процеса управљања безбједношћу (safety) који се односи на комплетан животни циклус система управљања ваздушним саобраћајем.

Члан 14.

(Додатни захтјеви)

- (1) ВНДСА обезбјеђује да је особље учесника из члана 1. став (3) овог правилника, које је укључено у ATFM активности:
- упознато са одредбама овог правилника;
 - одговарајуће обучено и компетентно за обављање својих послова.
- (2) ВНДСА предузима неопходне мјере како би обезбиједила да учесници из члана 1. став (3) овог правилника, који су одговорни за обављање ATFM функција:

- развију и одржавају оперативне приручнике који садрже неопходне инструкције и информације које омогућавају оперативном особљу примјену одредаба овог правилника;
- обезбиједи да су ови приручници досљедни, доступни и ажурирани;
- обезбиједи да су радне методе и оперативни поступци усклађени са овим правилником.

Члан 15.

(Престанак важења прописа)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о управљању протоком ваздушног саобраћаја ("Службени гласник БиХ", број 20/19).

Члан 16.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-3-1032-6/25

11. фебруара 2026. године

Бања Лука

Генерални директор

Зорислав Ивановић, с.р.

АНЕКС**Листа одредаба ИСАО за потребе управљањем протоком ваздушног саобраћаја**

- Поглавље 3. став 3.7.5 (Управљање протоком ваздушног саобраћаја) Анекса 11 Чикашке конвенције - Услуге у ваздушном саобраћају (14. издање, јул 2016. године, укључујући амандман бр. 50А).
- Поглавље 3. (капацитет система ATS и управљање протоком ваздушног саобраћаја) ИСАО документа 4444, Поступци за услуге у ваздушној пловидби - Управљање ваздушним саобраћајем (PANS-ATM) (16. издање, 2016. године, укључујући амандман бр. 7А).
- Поглавље 8. став 8.3 (изузећа од додјеле ATFM слота) ИСАО документа 7030, Европске (EUR) регионалне допунске процедуре (5. издање, 2008. године).
- Поглавље 8. став 8.4 1.ц) (Придржавања ATFM мјера од стране оператора ваздухоплова) ИСАО документа 7030, Европске (EUR) регионалне допунске процедуре (5. издање, 2008. године).
- Поглавље 2. став 2.3.2 (Измјене у ЕОВТ) ИСАО документа 7030, Европске (EUR) регионалне допунске процедуре (5. издање, 2008. године).